

2. Тализіна Я.О. (2020) Питання залучення особи до конфіденційного співробітництва та забезпечення її безпеки як учасника кримінального провадження. Збірник наукових праць «Питання боротьби зі злочинністю». 2020. № 39. С. 121-127. DOI: 10.31359/2079-6242-2020-39-121.

3. Талалай Д.В., Салтиков С.М., 2020, Конфіденційне співробітництво і негласні слідчі (розшукові) дії. Підприємництво, господарство і право № 8. 2020. С. 285-290. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.47>.

Кірієнко Анастасія Володимирівна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавр, 2 курсу Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Хахуцьк Ольга Юріївна,

професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна вплинула на всі сфери суспільного життя. Не оминули ці зміни і кримінальну юстицію. Досить важливу роль у збереженні внутрішньої стійкості держави відіграють механізми забезпечення правопорядку, які законодавець генерує й удосконалює, виходячи з викликів сьогодення. Зокрема, набрав чинності Закон № 2201-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану», яким було внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу.

Концепція особливого режиму досудового розслідування передбачає зменшення процесуальних прав сторони захисту та збільшення можливостей сторони обвинувачення в процесі розслідування.

Відповідно до Кримінального процесуального законодавства досудове розслідування починається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, однак за відсутності технічної можливості доступу до нього досудове розслідування може починатися з моменту винесення відповідної постанови слідчим або ж прокурором, але за першої можливості відповідні відомості повинні бути внесені до ЄРДР.

Істотно розширюються повноваження прокурора, що здійснюється шляхом делегування йому окремих повноважень слідчого судді щодо вирішення низки питань.

Оновився перелік підстав зупинення строку досудового розслідування, додано таку підставу як об'єктивна неможливість звернення до суду з обвинувальним актом. Водночас, законодавець не визначив ні форми рішення, ні вимоги до нього, ні навіть суб'єкта прийняття такого рішення.

Внесеними змінами законодавець також надав можливість слідчим та прокурорам в умовах військового стану проводити слідчі (розшукові) дії цілодобово.

Крім того, під час проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язане з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Дана практика є досить небезпечною, оскільки знижується можливість захисту осіб, у яких проводиться обшук. Доволі проблематичним залишається питання забезпечення участі адвоката при обшуку в комендантську годину, бо дана норма унеможлиблює фізичну присутність адвоката під час проведення обшуку через дію комендантської години на території України. Тож, слід вимагати від слідчого дистанційну участь адвоката за допомогою технічних засобів (відео-, аудіозв'язку), з метою використання права на захист належним чином.

Суттєво видозмінилися правила використання показань у доказуванні, проте це стосується лише показань, отриманих в умовах воєнного стану, бо в новій нормі зазначено, що показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації. Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

Було скорочено строк вручення письмового повідомлення про підозру. Відтепер в умовах воєнного стану та у разі наявності об'єктивних обставин, що унеможливають вручення затриманій особі підозри протягом 24 годин з моменту її затримання, строк для вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі може бути продовжено до 48 годин замість 72 годин, як було в попередній редакції.

У разі якщо особі не вручено повідомлення про підозру упродовж 48 годин з моменту її затримання, така особа підлягає негайному звільненню.

Також передбачено можливість оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності прокурора чи слідчого, прийнятих чи вчинених ними на виконання повноважень, визначених ст. 615 КПК України.

Як відомо, статтею 303 КПК України обмежено перелік рішень, дій чи бездіяльність слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування.

Після розширення повноважень правоохоронців, пов'язаних з особливостями досудового розслідування в умовах воєнного стану, виник ризик зловживання такими повноваженнями з огляду на відсутність можливості судового контролю на стадії досудового розслідування.

З огляду на це, позитивним видається доповнення ст. 615 КПК України положеннями, що врегульовують порядок оскарження до суду рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, прийнятих чи вчинених ними на виконання повноважень, визначених цією статтею.

Так, розгляд таких скарг здійснюється слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – найбільш територіально наближеного до нього суду, що може здійснювати правосуддя, або іншого суду, визначеного в порядку, передбаченому законодавством.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14.04.2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>

3. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України.

Видання 2. Електронне видання. ДніпроЛьвів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 травня 2022. 80 с.

4. Сухов Ю., Ткачук А., Резнікова А., Особливості досудового розслідування в умовах воєнного стану: про що варто знати // Юрист&Закон. – 2022 - Вип. 33.

5. Цермолонський І. Кримінальні провадження в умовах воєнного стану// Юридична газета online. - 2022

Коваленко Артем Володимирович,
професор кафедри поліцейської діяльності
Луганського навчально-наукового інституту
імені Е. О. Дідоренка Донецького
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ОГЛЯДУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ ТА ОГЛЯДУ КОМП'ЮТЕРНИХ ДАНИХ

Огляд – невідкладна першочергова слідча (розшукова) дія, спрямована на дослідження й фіксування матеріальної обстановки і є незамінним процесуальним засобом отримання доказової та орієнтуючої інформації від речей.

Огляд у кримінальному провадженні може бути класифікований за різними критеріями, зокрема зважаючи на оглядуваний об'єкт. Певні різновиди огляду названі у КПК України: огляд місця події (ч. 3 ст. 214), місцевості, приміщення, речей, документів, комп'ютерних даних (ч. 1 ст. 237), житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237), трупа (ст. 238), огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (ст. 239) тощо. Більше різновидів огляду залежно від їх об'єктів виокремлюють науковці (як правило з міркувань особливостей тактики проведення такої слідчої (розшукової) дії): огляд транспортних засобів, огляд зброї та конструктивно схожих предметів, огляд комп'ютерної техніки тощо.

У березні 2022 року в КПК України з'явився новий легально закріплений вид огляду – огляд комп'ютерних даних. Так, відповідно до абз. 2 ч. 2 ст. 237, огляд комп'ютерних даних проводиться слідчим, прокурором шляхом відображення у протоколі огляду інформації, яку вони містять, у формі, придатній для сприйняття їх змісту (за допомогою електронних засобів, фотозйомки, відеозапису, зйомки та/або відеозапису екрана тощо або у паперовій формі).

У зв'язку з описаною новелою кримінального процесуального законодавства перед ученими процесуалістами та криміналістами постає питання щодо з'ясування співвідношення огляду комп'ютерних даних та огляду комп'ютерної техніки в контексті їх сутності,